

HUVITAV

Koduloolised retked koguvad populaarsust

MTÜ Oma Retked korraldab loodus- ja koduloolisi retki Keilas ja lähiümbruses.

KADRI ALLER
RETKEJUHT

Mittetulundusühingule Oma Retked on tänavune hooaeg juba neljas. Üritusi oleme jooksvalt välja kuulutanud Facebooki lehel „Ringkäigud Keilas“ ning aegajalt ka Keila Lehes.

2017. aastal alustati orhidee-, pärandkultuuri- ning ritsikaretkede Loode-Keila rohealadel, toimus 7 ringkäiku 48 osalejaga.

2018. aastal lisandusid Keila endiseid ja praeguseid monumente ja mälestusmärke tutvustavad mälestustahvliretked, millest ilmus Keila Lehes ka pikem artiklisari. Lisaks toimus üks väike matk Ohtu rabas kodutartardele ja noorkotkastele. Juba tavaks saanud orhideeretkede lisandus hilisõhtune ööviulite retk tondijuttudega ning tutvumas käidi ka Peeter Suure merekindluse tunnelitega. Kokku toi-

mus 6 ringkäiku 63 osalejaga.

2019. aastal täiendasime reperiuaari Keila tondijuttude retkega, mis osutus 15 külmakraadist hoolimata üllatavalt populaarseks (üle 100 osaleja). Kevadel tutvustasime endise savitellisevabriku piirkonda, augustis külastasime Pedassaart ning sünges novembrikuus külastasime krimi- ja muid hämaraid lugusid Keila sildadel. Jätkusid päevased ja hilisõhtused orhideeretked ning Peeter Suure merekindluse tunnelite külastused. Keila Lehes ilmusid nii savitellisevabrikut kui tunneliteid ja nahkhiiri tutvustavad artiklid. Kokku toimus 13 ringkäiku 255 osalejaga.

Nagu näha on retkede ja retkeliste arv aasta-aastalt üha kasvav ja ülimalt hea meel on tõdeda, et järjest rohkem keilalasi tunneb huvi kohaliku looduse ning ajaloo vastu. Just selleks saigi MTÜ Oma Retked loodud – kodukandi vastu huvi äratamiseks ja seni justkui läbi ja lõhki tuttava piirkonna uute põnevate nurkade alt esitlemiseks. Eriti rõõmuvast on retkedel näha kindluse tunnelitega. Kokku toi-

Suvine orhideeretk

FOTOD: NELE VERHOVTSOVA

Novembrikuine hämarate lugude retk Keila sildadel

läbi kõik pakutavad ringkäigud.

Tänavu on jõutud läbi viia 2 retke 12 osalejaga, kus käidi täiskuuvalgel tankipolgu terviseraudade taga tutvumas endiste Kivisauna talu maadega, mis oli 1940. aastatel Keila metsavenna Elmar Taimre üheks varjumiskohaks. Retkedel vesteti lugusid Elmari põgenemisest Pärnu Julgeoleku majast, osalemisest Sindi tekstiilivabriku rahaauto röövil ning eluga pääsemisest Veriora lähistel asunud punkri haaranngust. Muuhulgas toimus veebruaris mitmeaastane tondijuttude retk, mille tellis üks sünnipäevaline oma külalistele. Lisaks

Facebookis ja Keila Lehes väljakuulutatud plaanilistele retkedele on meilt võimalik tellida ka eraretki oma sõpruskonnale või grupile. Kontakti saab aadressil: kadri.aller@gmail.com, tel 5399 3890.

Kuigi COVID-19 pandeemiast tingitud eriolukord tõmbas mõneks ajaks Keila ringkäikudele kriipsu peale, loodame, et viirus aegamööda seljatatakse ning saame taas põnevate retkedega jätkata. Oma järke ootavad orhideeretked, jalutuskäigud Karjakülas Eduard Vilde radadel ja palju muud kaasakiskuvat. Peatsete kohtumisteni!

UUDIS

„Näkid ja näkitsejad“ Adamsoni ateljeemuuseumis

Juunis on Amandus Adamsoni Ateljeemuuseumi galeriinhoone täidetud põneva keraamikaga.

ADAMSONI
ATELJEEMUUSEUM

May ja Ursula Aavasalu kasutavad savi ja tuld, et muuta nähtavaks vee-elukaid ja veega seotud elukaid nende rohkem või vähem võimalikes ja võimatutes vormides.

Kunstnikud kirjeldavad näituse „Näkid ja näkitsejad“ algimpulssi järgmiselt: „Vesi on kõige iidsem ja müstilisem kõigist elementidest. Kõikjal viibiv, nii suurel ja majesteetlikul kui ka nähtamatul ja salajasel kujul, omab ta palju vorme ja olekuid.

Veel on mitmeid nägusid. Ta võib olla elu andja ja ka selle

võtja. Aegade jooksul on teda austatud ja kardetud, kuid iial pole läbi saanud ilma temata. Vesi on elu, vesi ise on elus. Ja kui liiga kaua allikal istuda ja seda vaadata, siis võib veepeegli näha midagi. Kas on see tulevik, minevik või mingi teine maailm kusagil veepeegli teisel küljel, seda ei tea keegi... Aga et seal elu leidub, selles võib küll kindel olla. Ja kes võiks küll elada teisel pool vee peaaegu varjavat pinda?”

Näitust saab Adamsoni ateljeemuuseumis Paldiskis Adamsoni tn 3 külastada 2. – 28. juunini. Muuseum on avatud kell 11-18 (esmaspäeviti suletud). Tel 674 2013.

Meie maarahva laatadest

Ammustest aegadest kuulusid laadad maarahva peamiste kaubanduslike ettevõtmiste esiritta. Uurijate arvates juba enne meie maa ristiusustamist ja linnaturgude teket. Oluline oli kas siis otsene või raha vahendusel toime pandud kevadine või sügisene ost ja müük. Keskajal hakati laatasid pidama kirikute läheduses. Siit siis kirikulaadade nimetus ja toimumisaeg – mingile pühakule pühendatud kiriku nimepäeval. Sellest siis ka Keila Mihklipäeva laada aeg.

Laata peeti vanasti ikka mitu päeva. Laiemat piirkonda hõlmavat jaarmarki (saksa keeles der Jahrmarkt) koguni mitu nädalat. Tartu jaanuarilaat kestis kolm talvenädalat ja sellele tasus kaubahärral oma koorma või koormatega juba õige kaugelt kohale sõita. Alles raudteevõrgu kujunemine, mis muutis kaupade kohale toimetamise kiiremaks ja odavamaks, tõi kaasa aastalaadade allakäigu ja lõpuks ka hääbumise. Kaubahoovid – passaažid osutusid neist elujõulisemateks. Nii nagu väikelinnades ja alevikes paiknenud talurahvapoedki, mis ajapikku omandasid kindla kohaliku ostjaskonna.

Aga talurahvalaadad jäid, seda tänu mitmele asjaolule, millest ajaloolased on esile tõstnud järgmisi:

- ☞ laataidel oli rikkalikum kaubavaliik ja valitses konkurents, mis viis hinnad alla;
- ☞ laataidel sai talurahvas müüa oma toodangut ja teenida nii sularaha;
- ☞ laataidel kohtuti kaugemal elavate sugulaste ning tuttavatega. Vahetati uudiseid ning tugevdati sidemeid;
- ☞ laataidel pakuti mitmesugust rahvalikku meelelahutust ja seda igati taskukohase hinnaga eest.

Nii püüsid laadad kuni 1940. aasta suveni, mil koos EW annekteerimisega saabus neile järsk lõpp. Kuni pool sajandit hiljem ilmusid juba uutes tingimustes hoopis uut tüüpi laadad. Ainult et mitte enam talurahvale, vaid linlastele või linnastunud maaelanikele suunatud.

Noorpõlves koolmeistrina ja vallakirjutajana Kärus ja Vändras tegutsenud, Tartus ajakirjanikuks ja seltsitegelaseks saanud **Anton Jürgenstein** (1864 - 1933) meenutas Vana-Vändra sügislaata. Seda peeti alati 20. septembril, muidugi vana kalendri järgi, ja see tõmbas maarahvast lähemalt ning kaugemalt kokku. Igast talust tuldi midagi ostma ja müüma. Peamiselt kariloomi, mistõttu raha ringles ohtrasti. Teenimise võimalus meelitas linnadest kohale riidekraami, jalatsite ja teiste naha-kaupade ning igasuguse muu argielus vajaliku puidu- ja müüjaid. Pakuti ka kollast laadasaia ja muidki maiustusi, mis eelkõige lapsi ligi meelitasid.

Koolitunde laada ajal ei peetud. Kombekohaselt astusid paljud laadale tulnud lastevanemad koolmeistri poolt läbi ning tasusid äsja saadud rubladest kooliraha või leppisid kokku koolinädala jooksul söömise ja magamise osas. Ikkagi üks tee ja mitu asja ajada.

Laadamelus sigines nagu iseenesest tutvusi lähikonna noorpere liikmete vahel. Nii mõnigi hilisem kosjaskäik sai just laadalt algtooke. Jõulude ajal sõideti siis, hobusel kuljused kaelas, päriskosja. See oli selge märk, et lähemal ajal võis pulmi koos kõige sinna juurde kuuluvaga oodata. Vallalised noored ei raatsinud seepärast kuidagi laadast eemale jääda. Karjasedki kippusid pererahvaga kaasa. Nemad ajasid müügile viidavaid kariloomi vitsaga vankri taga. Tehingu puhul pisteti karjuselegi pihku paarkümmend kopikat „sabaraha“. Selle eest osteti ahvatlevaid maiustusi või prooviti korra karussellisõitu. Maalapseele elamus missugune, andis hiljem veel tükk aega meenutada ja arutada, kuidas see värk kõik korraldatud oli.

KASULIK TEADA

Jalgrattahooaeg on alanud!

Jalgrattahooaeg on alanud ning on viimane aeg üle vaadata sõiduvahendi korrasolek.

EDGARD VATTER
PIIRKONNAPOLITSEINIK

Jalgrattal peavad olema töökorrast pidurid ja signaalkell. Ees valge ja taga punane ning vähemalt ühe ratta mõlemal küljel kollane või valge helkur. Pimedal ajal või halva nähtavuse korral peab põlema ees valge ja taga punane tuli. Alla 16-aastane noor peab kandma kinni rihmatud jalgratturikiivrit. Jalgrattur võib sõiduteel üksi sõita alates 10. eluaastast, kui ta tunneb liiklusreegleid ja omab jalgratturi juhiluba, mis peab kaasas olema kõigil 10-15-aastastel jalgratturitel.

Jalgrattaga sõites tuleb olla liikluses äärmiselt tähelepanelik, keskenduda enda ümber toimuvale ja jälgida liiklusreegleid. Seepärast ei tohi katta oma kõrva klappide või kuularitega.

Samuti tuleks hea seista jalgratta turvalisuse eest. Teha kõik võimalik selleks, et viia varguse risk miinimumini. Võimalusel kasutada valveta jalgrattaparklaid. Ratast järelevalveta jättes tuleks see kinnitada trosslukuga mõne stationaarse eseme, näiteks posti külge. Rat-

Täielikku kaitset ei paku ilmselt ükski nendest soovitusetest, kuid vähemalt on varga elu tehtud keerulisemaks ja aeganõudvamaks.

Ohutut liiklemist!